Työmarkkinoiden visiot 13.11.2019 / Pontus Purokuru

Ehdotus: Luovutaan työttömien karensseista

1. Karenssit kaivoon!

Ehdotan, että suomalaista työelämää parannetaan luopumalla karensseista, joita työttömille nykyään langetetaan. Karenssi tarkoittaa työttömyyskorvauksen menettämistä määrätyksi ajaksi. Nyt karenssin voi saada, jos eroaa työstä ilman pätevää syytä, kieltäytyy te-toimiston velvoittamasta työnhausta tai muuten kieltäytyy työvoimaviranomaisten kontrollitoimista. Te-toimistot hyväksyvät vain harvat työstä eroamisen syyt, eikä langetettuja karensseja juuri kumota.

Karenssijärjestelmää voikin pitää vanhentuneena, mielivaltaisena, nöyryyttävänä ja monella tapaa haitallisena.

2. Oikeus kieltäytyä töistä!

Karensseista luopuminen tulee toteuttaa siten, että jokaiselle työikäiselle turvataan oikeus kieltäytyä töistä ja nöyryyttävistä kontrolleista. Työstäkieltäytyminen edistää perustuslaissa mainittujen perusoikeuksien aineellista toteutumista, oikeuksien kuten oikeus henkilökohtaiseen vapauteen, elinkeinovapaus ja oikeus sosiaaliturvaan.

Konkreettinen mahdollisuus kieltäytyä töistä parantaa kaikkien työntekijöiden neuvotteluasemaa. Se rajoittaa työnantajien mahdollisuutta polkea työehtoja, koska ilman karensseja huonosta työpaikasta on helpompi lähteä.

3. Hyvinvointia, luovuutta, autonomiaa!

Turvattu työstäkieltäytyminen tuottaa parempia työoloja ja parantaa työssä jaksamista. Se takaa pohjan sekä työttömän että työssäkäyvän autonomialle ja elämänhallinnalle.

Työstäkieltäytyminen on myös ollut elinehto monelle erityisen luovana pidetylle alueelle ja ajanjaksolle. Piilaakson muodostumisen, Iso-Britannian 1990-luvun musiikkiteollisuuden ja Kallion kiinteistöjen arvon taustalla piilee valtava määrä työstäkieltäytyjiä, joille sosiaaliturva mahdollisti joutenolon. Juuri tästä työttömänä vetelehtimisestä syntyivät brittien musiikkikulttuurin ja Kalifornian teknologian suuret innovaatiot. Siitä on syntynyt myös kiinnostava ilmapiiri, joka tekee esimerkiksi Kalliosta ja Berliinin monista kaupunginosista niin houkuttelevia.

4. Kohti perustuloa!

Karensseista luopuminen on myös käytännöllinen askel kohti perustuloa ja työajan lyhentämistä.

Suomalainen hyvinvointivaltio on rakennettu kieltäytymällä työstä, siis lakkoilemalla, ja sen suurimmat saavutukset koskevat juuri sosiaaliturvaa. Karensseista luopuminen, työmoralismin purkaminen ja perustuloa kohti siirtyminen voivatkin olla seuraavia askeleita hyvinvointivaltion kehityksessä.

Historiallisesti työstäkieltäytymisen ja työajan lyhentämisen on katsottu edustavan yhteiskunnan edistyksen tasoa. Ilmastonmuutoksen ja yhä vaativamman työelämän aikakaudella emme tarvitse enää lisää mitä tahansa työtä. Tarvitsemme harkittua ja mielekästä tekemistä, jonka myös tekijät itse kokevat tärkeäksi.